

Kommunstyrelsen 13.2.2025
§ 19 Bilaga A

Bildningsnämnden 2 §, 22.01.2025

Bilaga:

- 1 – Förslag till samarbetsavtal Medborgarinstitutet, Ålands kommuner, fr. 1.1.2025

Bildningschefens beredning:

Kommunerna har inkommit med sina svar på bildningsnämndens förslag till avtal. Överlag är kommunerna nöjda med avtalsförslaget och konstaterar att staden har tagit till sig av de åsikter som kommunerna har framfört. Några kommuner har skickat förslag till ändringar i det nu utskickade förslaget till avtal.

Sund och Eckerö kommun har föreslagit en ändring i paragraf 5. Den nuvarande formuleringen lyder: *"Kommunens och stadens invånare har rätt att anmäla sitt intresse till vilken kurs som helst. Personer som inte har hemkommun på Åland har rätt att delta i kurser till ett förhöjt kurspris"*.

Förslaget till omskrivning är: *"Kommunens och stadens invånare har rätt att anmäla sitt intresse till vilken kurs som helst. Personer som inte har hemkommun på Åland eller har hemkommun i en icke Medis ansluten kommun, har rätt att delta i kurser till ett förhöjt kurspris"*.

Förvaltningen anser att en kommuninvånare i en kommun på Åland har rätt att delta i vilken kurs som helst enbart om invånarens kommun är en Medis ansluten kommun. Detta grundar sig på Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut, fjärde kapitlet andra momentets text: *"Om en kommun är huvudman för ett medborgarinstitut och även andra kommuner utnyttjar dess tjänster, är de kommunerna skyldiga att betala den andel av medborgarinstitutets driftskostnader som hänför sig till kommunen"*.

Detta innebär att den kommun vars invånare använder sig av Medborgarinstitutets tjänster är skyldig att betala sin andel av medborgarinstitutets driftkostnader. I annat fall skulle huvudmannakommunen, dvs Mariehamn, och de övriga Medis anslutna kommunerna stå för de faktiska driftkostnaderna också till den del icke Medis anslutna åländska kommuner använder tjänsten. Det kan anses vara oskäligt.

Vårdö kommun har föreslagit att de samarbetsmöten som ska hållas två gånger per år kan bli ett stående samarbetsforum där kommunernas representanter utser en representant per region som ges närvaro- och yttranderätt i bildningsnämnden vid behandling av ärenden som rör Medborgarinstitutet. Förvaltningen anser att detta kan vara ett bra sätt för kommunerna att få sin röst hörd i bildningsnämnden i de frågor som berör Medis.

Förvaltningen föreslår att följande förändring görs i det slutgiltiga avtalet, lämpligen som en egen paragraf. Den nya paragrafen i avtalet föreslås lyda:

"Kommunerna utser en representant från skärgården och två representanter från fasta Åland som representerar kommunerna i stadens bildningsnämnd. Representerarna har närvaro- och yttranderätt i frågor som berör medborgarinstitutet".

Vårdö kommun anser också att det i samråd med samarbetskommunerna bör göras en översyn av principerna för vilka typer av kurser som tillhandahålls inom ramen för den offentligt ordnade och skattesubventionerade bildningsverksamheten för vuxna. Förvaltningen anser att detta ligger i allas intresse och föreslår att denna fråga behandlas vid det första samarbetsmötet. Medis rektor sammankallar våren 2025 så att en gemensam plan för översyn av principerna kan göras upp.

Kökar kommun har föreslagit att elever under 15 år ska få delta i kurser om plats finns. Förvaltningen anser att detta inte är möjligt eftersom det i Landskapslag (1993:75) om medborgarinstitut, kapitel ett, paragraf 1 står stipulerat att *"Med medborgarinstitut avses i denna lag institut, vars uppgift är att erbjuda vuxna medborgare möjligheter till allmänbildande utbildning och en meningsfull sysselsättning på fritiden i så nära anslutning till hemorten som möjligt"*. Barn under 15 kan inte anses vuxna och därför kan detta inte tas med i avtalet. Däremot kan Medis utöver kurser för enbart vuxna också planera kurser där barn kan delta tillsammans med en vuxen. Detta ökar tillgängligheten till Medis kurser i kommuner, där det finns behov av kursverksamhet också för personer under 16 år.

Bildningschefens förslag:

Bildningsnämnden godkänner förslaget till samarbetsavtal enligt bilaga I. Avtalet skickas till kommunerna för godkännande och undertecknande. Det nya avtalet föreslås gälla retroaktivt från den 1.1.2025.

Beslut:

Förslaget godkänns.

Ärendet justeras omedelbart.

Avtal om Medborgarinstitutets utbildningsverksamhet inom den fria bildningen

Mariehamns stad och övriga kommuner på Åland har idag ingått avtal om utbildningsverksamhet inom den fria bildningen som bedrivs inom Medborgarinstitutet.

- 1 § Detta avtal har uppgjorts mellan Mariehamns stad (nedan kallad staden) och undertecknad samarbetskommun (nedan kallad kommunen).
- 2 § Avtalet avser kommunens köp av utbildningstjänster i stadens bildningsnämnds regi inom Medborgarinstitutets verksamhetsområde.
- 3 § Medborgarinstitutets utbildningskurser ska erbjuda vuxna personer, i huvudsak boende på Åland, möjligheter till allmänbildande utbildning och en meningsfull sysselsättning på fritiden i nära anslutning till hemorten.
- 4 § Åldersgräns för att delta i utbildningskurser är 16 år, undantaget kurser som specifikt erbjuds för en vuxen tillsammans med ett barn.
- 5 § Staden är huvudman för tjänsten där Medborgarinstitutet upprätthåller och ansvarar för förvaltning och ekonomi.
Kommunens och stadens invånare har rätt att anmäla sitt intresse till vilken kurs som helst. Personer som inte har hemkommun på Åland har rätt att delta i kurser till ett förhöjt kurspris.
- 6 § Staden fördelar fria bildningens verksamhetskostnader på samtliga kommuner inkl Mariehamn till den del som inte täcks av Ålands landskapsregering enligt avtal gällande landskapsfinansiering av Medborgarinstitutet i Mariehamn och av kursavgifter och andra intäkter kopplade till den fria bildningen.
Av de kvarstående kostnaderna fördelas 20% mellan samtliga kommuner inkl Mariehamn per kommuninvånare över femton år enligt föregående års slutgiltiga statistik från ÅSUB. 80% fördelas utgående från varje invånares deltagande i förverkligade kurser beräknade enligt antal lektioner inom den fria bildningen under föregående kalenderår. Deltagarens angivna hemkommun i systemet e-kurs under december månad används som grund för fakturering.
Kostnaderna för Medborgarinstitutets verksamhet slutregleras efter bokslut.
Staden fakturerar kommunandelarna årligen i två rater, inom maj respektive oktober.
- 7 § Medborgarinstitutet har verksamhet över hela Åland och arbetar för en jämbördig fördelning av förverkligade kurser ute i kommunerna, ett Medis för alla.
Samarbetskommunerna utser en kontaktperson som planerar kurser i den egna kommunen i samråd med Medborgarinstitutets biträdande rektor. Kontaktpersonerna förväntas planera minst 5 kurser per termin och för detta betalar Medborgarinstitutet ut en ersättning om 2000 EUR/år. Ersättningen utbetalas till respektive samarbetskommun.

HP §

Ifall färre kurser än 10 planerats betalas ersättning ut enligt antal planerade kurser. En kurs motsvarar 200 EUR.

Därtill kallar rektor representanter från kommunerna till samarbetsmöten två gånger per år i samband med uppgörande av bokslut och budget.

- 8 § Kommunerna utser en representant från skärgården och två representanter från fasta Åland som representerar kommunerna i stadens bildningsnämnd. Representanterna har närvaro- och yttranderätt i frågor som berör medborgarinstitutet
- 9 § Detta avtal gäller från och med den 1.1.2025 till och med den 31.12.2027. Därefter med 5 års intervall i paritet med stadens avtal med landskapsregeringen.
- 10 § Detta avtal kan från vardera avtalsparten skriftligen sägas upp, likväl så att det kan uppsägas att upphöra endast vid utgången av ett läsår. Uppsägningstiden är ett (1) år. Om landskapsregeringen säger upp avtalet om Medborgarinstitutet med staden i förtid upphör avtalen mellan kommunerna och staden vid samma tidpunkt.
- 11 § Tvister föranledda av detta avtal löses i första hand genom förhandling mellan kommunerna. Om kommunerna inte når samförstånd, ska ärendet avgöras som ett förvaltningstvistemål hos Ålands förvaltningsdomstol.

_____
Mikael Rosbäck, Bildningschef,
Mariehamns stad

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____